

Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 – 2014

20.4.2011

Regionální funkce

Vít Richter

Národní knihovna ČR

E-čtečky + chytré telefony: Cokoliv, kdekoliv a kdykoliv

amazonkindle

Chapter 1

With automatic pronunciation in TTS, you can listen to the Kindle App's text-to-speech feature. Kindle App's text-to-speech feature is available on Kindle Fire HDX 8.9" and Kindle Fire HDX 7" tablets. Kindle App's text-to-speech feature is available on Kindle Fire HDX 8.9" and Kindle Fire HDX 7" tablets. Kindle App's text-to-speech feature is available on Kindle Fire HDX 8.9" and Kindle Fire HDX 7" tablets.

Kindle
#1 Bestselling
Product on
Amazon

Order now

amazonkindle

Google ebookstore

Masová digitalizace knihovních fondů

- **Google Books – 12 mil. knih (2 mil. volná díla, 6 mil. knih nedostupných na trhu)**

- Spolupráce: 40 knihoven, 30000 nakladatel
- Přečíst nebo stáhnout text knihy (volná díla)
- Koupit nebo půjčit knihu

- **Europeana**

- 14,6 mil. objektů: knihy, fotografie, mapy, zvuk nahrávky, filmy, záznamy sbírek knihoven, archivů muzeí

- **Národní digitální knihovna – NK ČR + MZK**

- do konce roku 2019 digitalizace 50 mil. stran, tj. cca 300 000 svazků.

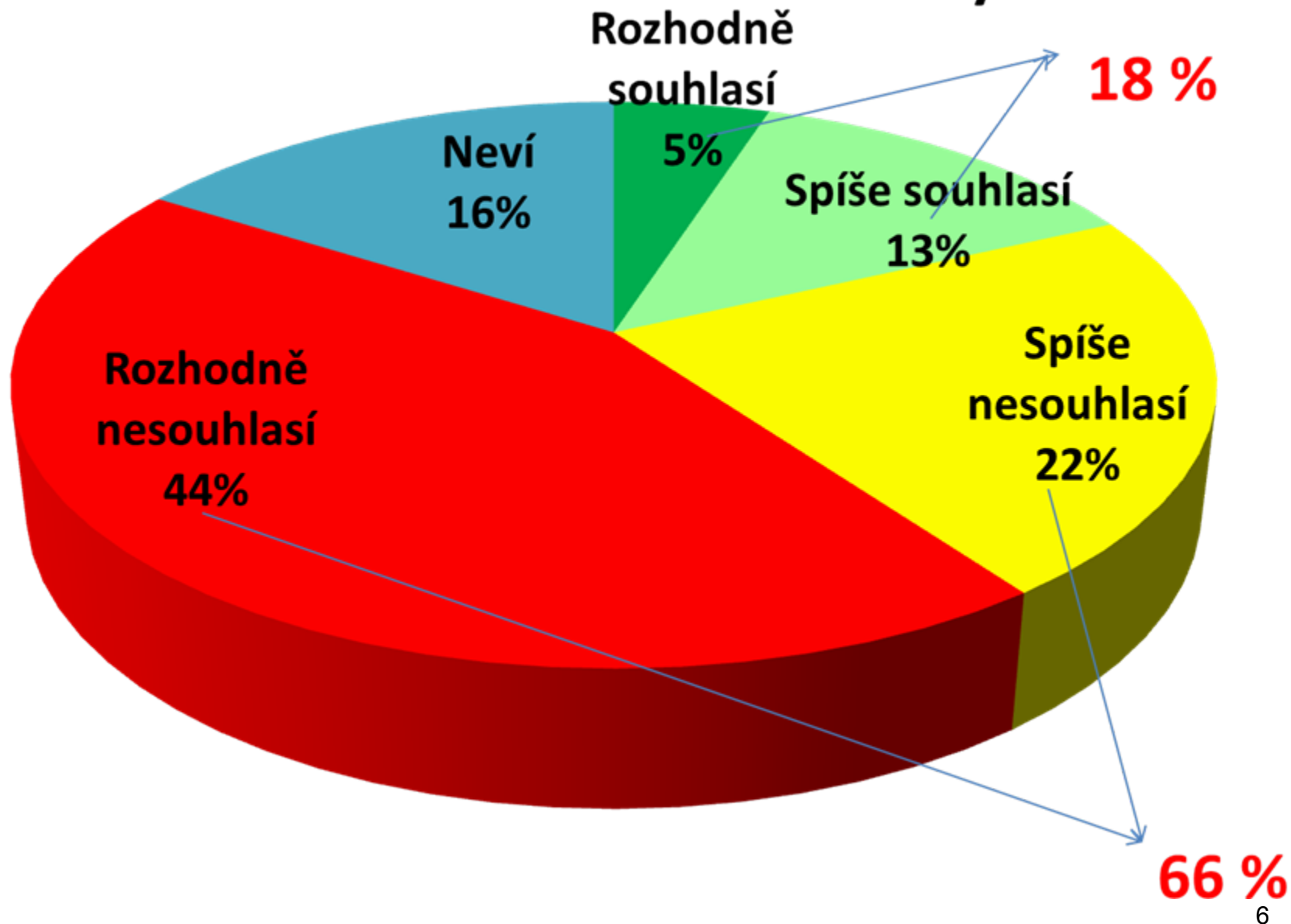

Společenské a technologické změny ovlivňují knihovny

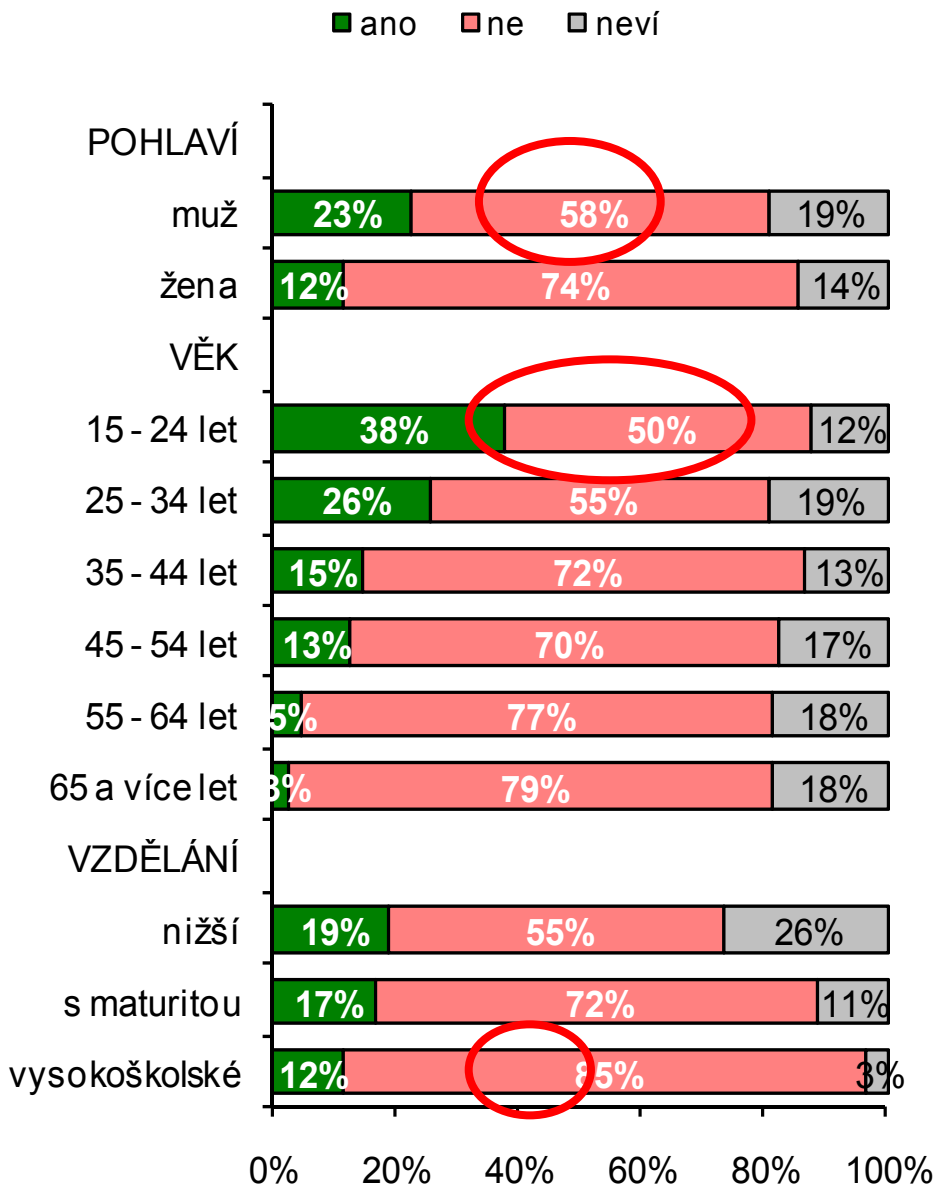
- Technologie mění formu informací
- Nové formy informací mění způsob lidí v přístupu, vyhledávání a využívání informací
- Poslání knihoven a jejich služby se bude měnit v závislosti na těchto změnách
- Knihovny mají poprvé v historii konkurenci ve svých hlavních funkcích

**Do jaké míry určí ICT naši
budoucnost?**

Nahradí ebooks tištěné knihy?

Elektronické knihy místo tištěných

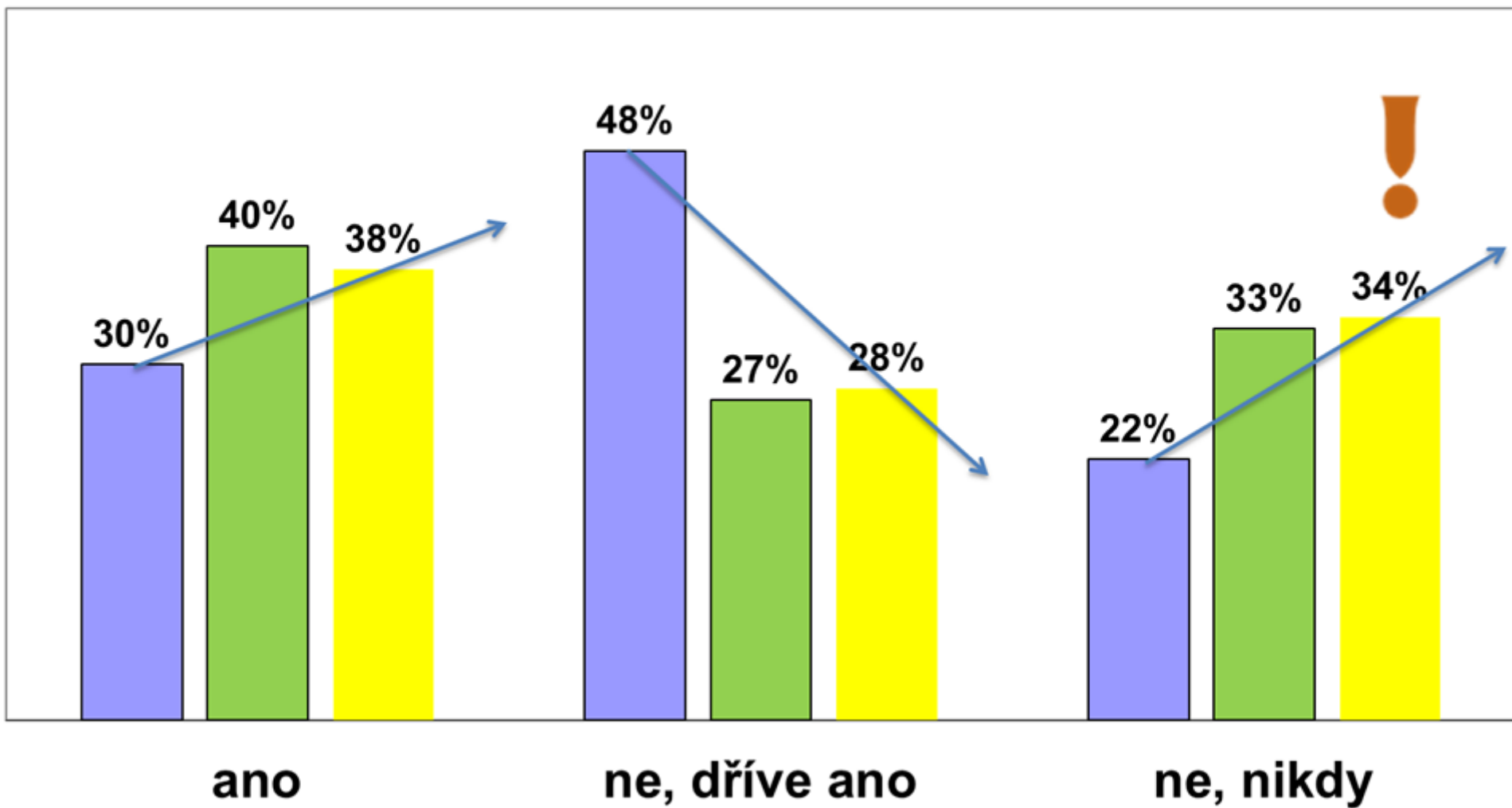

USA:

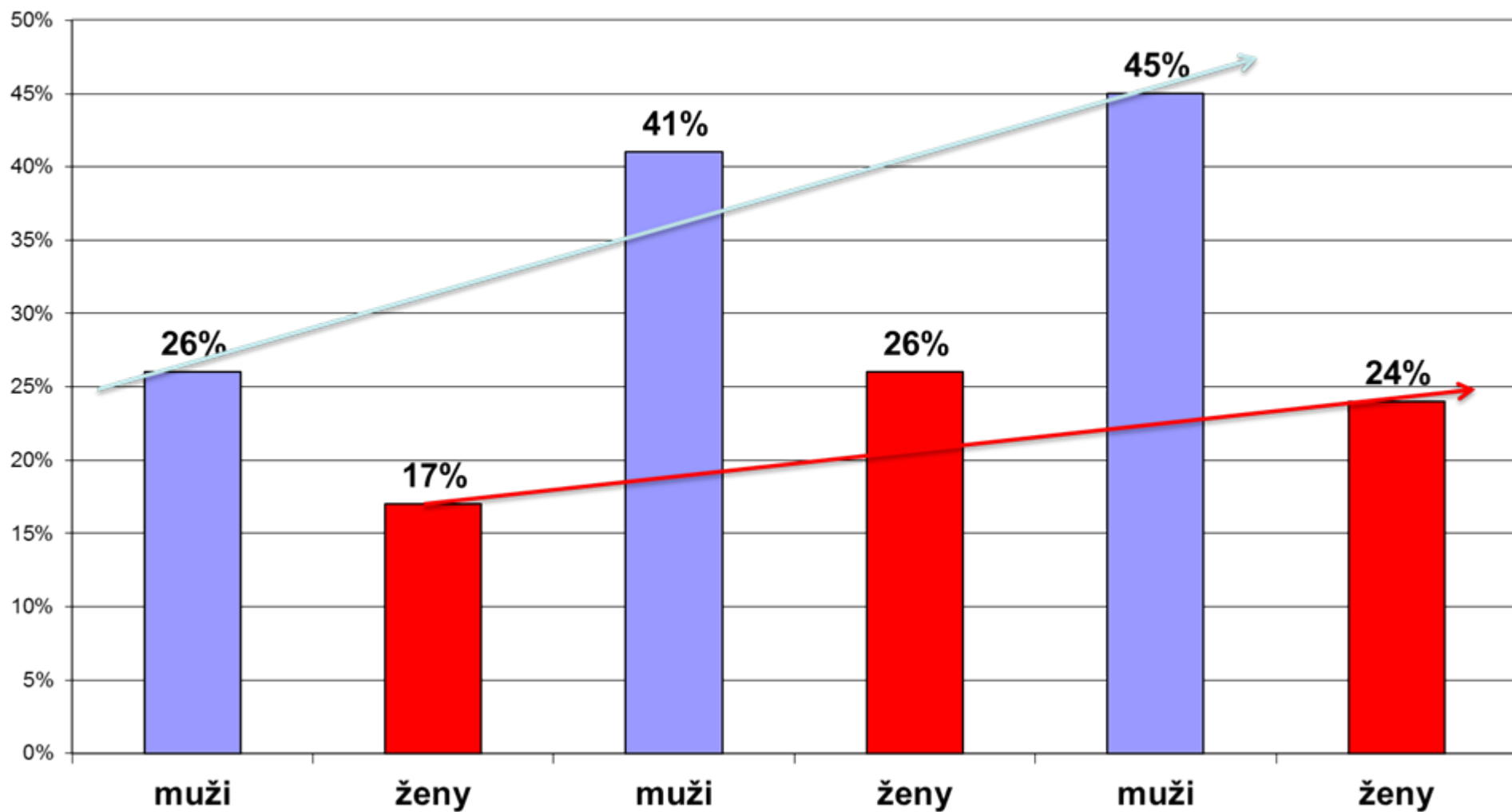
51% dětí ve školních knihovnách by četlo beletrii jako e-knihy, 42% naučná literatura, 39% obrázkové knihy

Využil jste v posledním roce služeb knihovny?

1996 2007 2010

Lidé, kteří nikdy nepoužívali knihovnu

1996

2007

2010

Zpráva o amerických knihovnách 2010

- 65 % dotázaných uvedlo, že v posledním roce navštívilo knihovnu (ženy 72, muži 58)**
- 58 % vlastní čtenářský průkaz**

Jak změnit knihovny?
Jak připravit knihovny na budoucnost?

**Koncepce rozvoje knihoven ČR
na léta 2011 – 2014**

VIZE 2020

Klient říká:

**„V krásné, přívětivé a pohodlné knihovně
rychle obsloužen příjemným, kvalifikovaným, očividně
spokojeným a motivovaným personálem
nebo z pohodlí domova
bez ohledu na národnost či handicap,
v kteroukoliv denní či noční dobu
získám bezplatně požadovanou kvalitní službu“**

Co chceme?

- ❑ Dlouhodobě zvyšovat v populaci podíl lidí,
 - Kteří knihovny využívají
 - Kteří považují knihovny za důležité
- ❑ Knihovna jako místo, kde CHCEME být
 - Fyzicky
 - Virtuálně
 - Citově...
- ❑ Nabídnou komplexní služby v digitálním prostředí
 - Tištěné a digitální dokumenty
- ❑ Každá knihovna: nabízí služby celého systému knihoven

Digitalizace textových dokumentů...

- Podporovat digitalizaci na jednotlivých úrovních
- NDK, regiony, oborové instituce,
specializované projekty.
- Konceptně vyřešit dlouhodobou ochranu
digitálních dokumentů.
- Zabezpečit maximální zpřístupnění digitálních
dokumentů.

Rovný přístup - Autorský zákon

- ❑ Základní princip - respektování práv autorů
 - Autor rozhoduje o svém díle
 - Autor má právo na odměnu
- ❑ Licencování osiřelých děl a děl nedostupných na trhu
- ❑ Možnost uzavírání kolektivních licencí pro knihovny
- ❑ Rozšíření výjimek pro knihovny????
- ❑ Nutnost platit za zpřístupnění autorských děl
 - Priority a principy pro oblast zpřístupnění autorských děl pro potřeby vzdělávání, výzkumu a vývoje v digitálním prostředí na internetu
 - Finance na úhradu licencí, které umožní prostřednictvím knihoven zajistit rovný přístup občanů k autorským dělům

Elektronické informační zdroje

- Zabezpečit efektivní dostupnost EIZ pro podporu VVI po roce 2011
- Zabezpečit efektivní dostupnost EIZ pro širokou veřejnost
- E-knihy v knihovnách?

Podporovat vytváření knihovních fondů veřejných knihoven

- ❑ Dokumenty, literatura na podporu rozvoje jazykových dovedností obyvatel (cizojazyčná beletrie a populárně naučná literatura, jazykové příručky, slovníky)
- ❑ Dokumenty, literatura v jazycích národnostních menšin trvalé žijících na území ČR, např. Poláci, Slováci, Ukrajinci, Vietnamci a další.
- ❑ Dokumenty, literatura pro zdravotně postižené
- ❑ Koncepce trvalého uchování a zpřístupnění textových dokumentů.

Silný portál – základní stavební kámen

- ❑ Zajištění přístupu do celého systému knihoven
- ❑ Centrální portál by měl být využíván jako:
 - Nástroj pro knihovny, díky kterému mohou poskytovat individuální služby klientům
 - **Sdílená katalogizace....**
 - Nástroj pro uživatele, který si chce poradit sám
 - **Vyhledávání, objednávání...**
 - Nástroj pro sdílení (indexaci) obsahu globálními vyhledávacími nástroji
 - **Google, Seznam....**
- ❑ Systém MVS a DODO
- ❑ Identifikace uživatelů, on-line platby

Každá knihovna rozhraním do celého systému

- ❑ Vytvoření jednotného rozhraní s cílem zprostředkovat služby celého systému knihoven z každé knihovny**
- ❑ Každá knihovna může být rozhraním do celého systému**
- ❑ Každý knihovník by měl být frontmanem schopným poskytnout komplexní službu**

Podporovat úlohu knihoven jako center rozvoje občanských i jiných komunit a jejich kreativity

- ☐ Komunitními aktivitami knihoven podporovat aktivní účast občanů na životě komunity (obec, škola, ústav apod.), pomáhat při vytváření místních partnerství a budování komunit.**
- ☐ Vytvářet v knihovnách prostorové podmínky pro komunitní a kulturní aktivity.**
- ☐ Podporovat knihovny jako informační centra obcí.**
- ☐ Podporovat úlohu knihoven jako základní infrastruktury kreativního průmyslu.**

Zlepšit dostupnost knihoven a jejich služeb – bezbariérové knihovny

- ❑ Provést analýzu bariér dostupnosti VKIS a definovat principy bezbariérovosti VKIS, jak ve vztahu ke znevýhodněným skupinám, tak i široké veřejnosti.**
- ❑ Promítnout principy bezbariérovosti do standardů, dotačních programů a do hodnocení kvality VKIS.**
- ❑ Rozšířit služby knihoven pro handicapované občany i národnostní menšiny, nezaměstnané a další znevýhodněné sociální skupiny.**

Podporovat knihovny jako garanta rovného přístupu k informačním zdrojům a síti internet.

- ☐ Aktivně působit proti rozdělení společnosti na skupinu lidí s přístupem k moderním informačním a komunikačním technologiím, a ty ostatní, kteří tyto možnosti nemají (digital divide – digitální předěl).**
- ☐ Pokračovat v Projektu internetizace knihoven.**
- ☐ Zlepšit informační infrastrukturu a vybavenost knihoven informačními a komunikačními technologiemi.**
- ☐ Zpřístupnění autorský chráněných děl**

Podpora čtenářské gramotnosti

- Zvyšovat podíl dětské populace jako návštěvníků knihoven
- Podporovat projekty spolupráce knihoven a škol na rozvoji čtenářské gramotnosti
- Podporovat dlouhodobé, systematické projekty rozvoje čtenářské gramotnosti
- Podporovat kampaně na podporu čtenářství
- Překonání roztržitosti
 - **Spolupráce knihoven, vydavatelů, knihkupců, autorů....**

Učit lidi využívat knihovny

- Zvyšovat úlohu knihoven v procesu celoživotního učení.
- Knihovny jako centra celoživotního vzdělávání
- Podpořit knihovny jako vzdělávací centra obcí.
- Využít knihovny pro školení základní počítačové a informační gramotnosti občanů.
- Podpořit v knihovnách dostupnost služeb a prostředků pro podporu vzdělávání na internetu.
- Zahrnout informační výchovu (informační gramotnost) do výuky základních a středních škol

Marketingová podpora centrálních i lokálních služeb systému knihoven

- Zvýraznit orientaci knihoven na koncové služby uživatelům, využít metod marketingu a aktivního public relations.
- Zajistit výkon marketingových aktivit a public relations systému knihoven a VKIS na centrální úrovni.
- Poskytovat marketingový servis knihovnám, které si nemohou dovolit vlastní profesionální zázemí

Podpora knihoven jako místa

- Vytvářet v knihovnách prostorové podmínky pro komunitní a kulturní aktivity
- Zpracovat standard prostorového a vybavení knihoven.

Zvýšit efektivitu činnosti knihoven

- ❑ Aktualizovat standard VKIS
- ❑ Podporovat měření výkonu a činnosti knihoven pomocí metody benchmarkingu
- ❑ Zpracovat metodiku ekonomických výzkumů ROI (Return-on investment) v knihovnách
 - Vytvořit mechanismus vyhodnocování přínosů VKIS, zejména jejich kvality, s ohledem na roli těchto služeb v profesním i osobním životě občanů.

Znát potřeby lidí - co očekávají od knihoven

- Provádět pravidelná celostátní šetření vztahu dětské i dospělé populace k četbě, čtenářství, zjišťovat jejich informační potřeby a vztah ke knihovnám.
- Podporovat pravidelná šetření vztahu dětské i dospělé populace k četbě, čtenářství, zjišťovat jejich informační potřeby a vztah ke knihovnám na lokální šetření.
- Využívat standardizované dotazníky zjišťování informačních potřeb a spokojenosti pro jednotlivé typy knihoven, vytěžovat data z knihovnických systémů.

Lidé - pracovníci, lidské zdroje

- Zlepšit odměňování pracovníků knihoven
- Zpracovat koncepci CŽV pro oblast knihovnictví
s důrazem na požadavky praxe
- Zavést systém akreditovaného CŽV *(kurzů a certifikovaných zkoušek)*
- Doplnit kartotéku typových pozic profese knihovník
- Prosazovat řízení lidských zdrojů v knihovnách na moderních principech
- Intenzivněji využívat dobrovolníky a systém veřejně prospěšných prací.

Regionální funkce – podpora knihoven v malých obcích

- Stabilizovat finanční a personální zajištění výkonu regionálních funkcí**
- Motivovat provozovatele knihoven k lepšímu zajištění činnosti knihoven**
- Preferovat pomoc knihovnám v malých obcích**
- Rozšířit a zefektivnit vytváření a cirkulaci výměnných souborů knih a dalších dokumentů**
- Rozvíjet automatizované kooperativní zpracování knihovního fondu nakoupeného z prostředků obcí**
- Rozšířit nabídku celoživotního vzdělávání pracovníků knihoven**
- Preferovat podporu knihoven propagujících svoji činnost na webových stránkách**

Krajské koncepce rozvoje veřejných knihoven?

- Efektivnější systém získávání a zpracování výměnných souborů?
- Finanční spoluúčast obcí – podpora silných?
- Koncepce využití IT v knihovnách?
- Podpora komunitních funkcí?
- Vzdělávání pracovníků?

Zpráva o amerických knihovnách 2010

- ❑ Změnit fyzický prostor knihovny
 - Prostor pro sbírky
 - Komunitní centrum
 - Prostor pro on-line virtuální vzděláváníZměna pojmů toho co je to kniha, časopis, databáze...
- ❑ Změna myšlení knihovníků o tom jak organizovat, uchovávat a šířit informace
- ❑ Spolupráce se školami při zvyšování informační gramotnosti ve fyzickém a digitálním prostředí
- ❑ Podstatně změnit způsob jak uživatelé vyhledávají a získávají informace – metadata, pokročilé vyhledávací algoritmy, e-knihy
- ❑ Využít technologický rozvoj ke změně potřeb uživatelů knihoven

Zpráva o amerických knihovnách 2010

- Přijetím možností, které nabízí 21. století mohou knihovníci zajistit význam a hodnotu služeb knihovny.
- Přes veškeré změny budou hrát knihovníci rozhodující roli při poskytování služeb.
- Charakteru prostředí se může změnit, ale úloha navigátora zůstane.

Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 – 2014

20.4.2011

Regionální funkce

Vít Richter

Národní knihovna ČR